

2022-10-10 Slutrapport för antikvarisk medverkan vid diverse restaureringsåtgärder på

VÅSBO FÄBODAR

Kulturresevat

Ovanåkers socken

Ovanåkers kommun

Gävleborgs län

Byggnadsvårdsbidrag

Länsstyrelsens diarienummer 8744-2021

Beställare: Väsbovallarnas sambruksförening

MiGo: byggnadsvård

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Sammanfattning s. 3

Administrativa uppgifter s. 4

Inledning s. 5

Restaureringens syfte och antikvarisk slutbedömning s. 6

Genomförda åtgärder – Hagas härbre, Västra Roteberg 6:1 s. 7

Genomförda åtgärder – Lassas härbre, Västra Roteberg 10:6 s. 16

Genomförda åtgärder – Lassas vedbod, Västra Roteberg 10:6 s. 25

Karta över Våsbo fäbodas med de aktuella objekten markerade.
©Lantmäteriet ordernummer 50105293_190001.

SAMMANFATTNING

Våsbo fåbodområde ligger cirka 1,5 mil nordväst om centrala Edsbyn, Ovanåkers kommun, och cirka 1 mil från byn Roteberg där hemgårdarna ligger. Inom fåbodområdet finns det sju vallrutor som tillhör gårdarna Lassas, Skomakra, Haga, Olols, Juggas, Emmans och Stocka. De fyra första ingår i kulturreseptatet Våsbo fåbodan.

En ansökan om byggnadsvårdsbidrag skickades in till Länsstyrelsen Gävleborg, som den 22 april 2022 beviljade ansökan (diarienummer 8744-2021). Ansökan omfattade åtgärder på Lassas härbre och vedbod samt Hagas härbre.

Arbetena pågick från mitten av augusti till och med september 2022 och utfördes av Lassas byggnadsvård AB.

Arbetet med omläggningen av taket på Hagas vedbod utfördes under september 2022 av fastighetsägarna. Slutbesiktning genomfördes den 4 oktober 2022 då representant för Länsstyrelsen medverkade tillsammans med sambruksföreningen och entreprenören.

Antikvarisk medverkande var Mimmi Göllas, MiGo byggnadsvård i Edsbyn AB.

I det antikvariska uppdraget ingick, förutom medverkan vid restaureringsarbetena, en enklare dokumentation av tillverkningen av spån till Hagas byggnader. Ljud och bild togs upp med mobilkamera och redigerades samman av Adam Nordgren, 3D Artist, Ljusdal.

GENOMFÖRDA ARBETEN

Hagas härbre

- Omläggning av spåntak till nytt maskinspantat granspån.

Lassas härbre

- Lyft och rätning av stomme med

förstärkning av sten under bärande punkter under gavel A.

- Byte av syllram under gavel C.

Lassas vedbod

- Lyft och rätning av stomme med förstärkning av sten under bärande punkter under gavel B.
- Byte av syll på långsida A och byte av A2 från dörröppningen till hörn AB.
- Förstärkning av stomme med två invändiga följare på var sida om dörröppningen.

ANTIKVARISK SLUTBEDÖMNING

Avvikelser från planerade arbeten

Inga avvikelser har noterats.

Antikvarisk slutbedömning

Arbetena är utförda i enlighet med de villkor som anges i bidragsbesluten med diarienummer 8744-2021.

Arbetena är väl utförda och därmed godkända för utbetalning.

Mimmi Göllas

2022-10-10

ADMINISTRATIVA UPPGIFTER

Fastighet

Haga, Västra Roteberg 6:1 – stöss

Lassas, Västra Roteberg 10:6 – härbre och vedbod

Fastighetsägare

Våsbovallarnas sambruksförening

c/o Patrik Uhras

Länsstyrelsens handläggare

Inga Blennå, Länsstyrelsen Gävleborg

Entreprenör

Bygg

Lassas byggnadsvård AB

Antikvarisk medverkan

MiGo byggnadsvård i Edsbyn AB

Filmredigering

Adam Nordgren, 3D Artist, Ljusdal

Tid för genomförande

Augusti–september 2022

Besiktningssunderlag

2021-10-11 MiGo byggnadsvård i Edsbyn AB

Länsstyrelsens beslut

2022-04-22 bidrag och antikvarisk medverkan
dnr 8744-2021

Antikvarisk medverkan

1. 2022-05-03 filmning spåntillverkning
2. 2022-08-24 platsbesök Våsbo
3. 2022-09-09 platsbesök Våsbo
4. 2022-09-10 filmning spånsplikning, slutbesiktning med Lassas
5. 2022-10-04 slutbesiktning
6. 2022-10-06 filmning virkesskog

Slutrapport

2022-10-10 MiGo byggnadsvård i Edsbyn AB

Korrektur och språkgranskning

Margareta Krause, Smens översättning & språkgranskning

Foto

Mimmi Göllas, MiGo byggnadsvård i Edsbyn AB, där annat inte anges

INLEDNING

BAKGRUND

Våsbovallarnas sambruksförening arbetar kontinuerligt med vård och underhåll av byggnaderna inom kulturresevatet Våsbo fäbodrar. Vid arbetena under 2022 åtgärdades tre byggnader fördelade på Lassas och Hagas vallar.

Ett åtgärdsförslag, daterat 11 oktober 2021, upprättades av MiGo byggnadsvård i Edsbyn AB efter en besiktning med fastighetsägarrepresentanter och tilltänkt entreprenör. En ansökan om byggnadsvårdsbidrag skickades in till Länsstyrelsen Gävleborg, som den 22 april 2022 beviljade ansökan (diarienummer 8744-2021).

Arbetena på Lassas och Olols startade den 22 augusti 2022 och utfördes av Lassas byggnadsvård AB genom Martin Karlsson, Robert Sörensen och Felix Jörlén. Arbetena slutbesiktades den 9 september.

Omläggningen av taket på Hagas härbre utfördes under de sista veckorna i september. Arbetet utfördes av fastighetsägarna Gunnar Nyberg och Per-Anders Nyberg. Detta arbete slutbesiktades den 4 oktober 2022 då Inga Blennå, Länsstyrelsen Gävleborg, medverkade tillsammans med representanter från sambruksföreningen.

Antikvarisk medverkande var Mimmi Göllas, MiGo byggnadsvård i Edsbyn AB.

I det antikvariska uppdraget ingick, förutom medverkan vid restaureringsarbetena, en enklare dokumentation av tillverkningen av spån till Hagas byggnader. Vid tre tillfällen filmades arbetet med spånhyvling, spikning och val av virke i skogen. Ljud och bild togs upp med mobilkamera och redigerades samman till en kort film. Redigeringen utfördes av Adam Nordgren, 3D Artist,

Ljusdal.

BESKRIVNING OCH HISTORIK

Våsbo fäbodområde ligger cirka 1,5 mil nordväst om centrala Edsbyn, Ovanåkers kommun, och cirka 1 mil från byn Roteberg där hemgårdarna ligger. Vallområdet ligger på en sluttning som utgör södersidan av ett mindre bergskrön, norr om sjön Norra Våsen. Inom fäbodområdet finns det sju vallrutor som tillhör gårdarna Emmans, Lassas, Skomakra, Haga, Olols, Juggas och Stocka. De två sistnämnda ligger närmast sjön, medan Emmans ligger högst på krönet. Övriga fyra ligger samlade i mitten och utgör ett välbevarat fäbodområde med betade marker, fastbandhagar och många timmerbyggnader. Våsbo är en genuin fäbodmiljö med få motsvarigheter när det gäller byggnationen eftersom bara någon enstaka byggnad har tillkommit och bara ett fåtal har försvunnit sedan fäbodbruk bedrevs på varje vallruta. Vallbäcken rinner genom fäbodområdets lägre delar ned mot Norra Våsen. Byggnaderna ligger på höjden i nordöstlig-sydvästlig riktning med odlingsmark med lador i sluttningen åt sydväst.

Våsbo fäbodrar finns väl redovisade och beskrivna sedan tidigare, framför allt genom det arbete som gjordes inför bildandet av kulturresevatet.

KULTURHISTORISK VÄRDERING OCH GÄLLANDE SKYDD

Våsbo fäbodrar är kulturresevat och skyddas genom särskilda bestämmelser.

RESTAURERINGENS SYFTE OCH ANTIKVARISK SLUTBEDÖMNING

RESTAURERINGENS SYFTE

Åtgärderna på Lassas härbre hade för avsikt att stabilisera konstruktionen eftersom den var försvagad genom rötskada i syllramen. Av samma anledning åtgärdades rötskadan i vedbodens syll.

Omläggning av spåntaket på Hagas härbre utfördes som ett återkommande underhåll då takmaterialet byts ut ca var 40:e år för att hålla tätt.

Målsättningen med det antikvariska uppdraget var att beskriva arbetsprocessen och dokumentera genomförda arbeten. Uppdraget utvidgades till att omfatta dokumentation av spåntillverkningen i Hagas tradition genom filmning med mobilkamera.

ska sändas till länsstyrelsen i digitalt format senast 2022-11-30,

- redovisningen får användas och tillgängliggöras av länsstyrelsen och RAÄ.

Avvikelse från planerade arbeten

Inga avvikelser har noterats.

Antikvarisk slutbedömning

Arbetena är utförda i enlighet med de villkor som anges i bidragsbesluten med diarienummer 8744-2021.

Arbetena är väl utförda och därmed godkända för utbetalning.

ANTIQUARISK SLUTBEDÖMNING

Länsstyrelsens villkor

Länsstyrelsen Gävleborg har genom beslut daterat den 22 april 2022 beviljat bidrag (dnr 8744-2021) till de nu genomförda åtgärderna under vissa villkor. Villkoren är i korthet att

- arbetena utförs i överensstämmelse med ansökan och alla väsentliga ändringar av utförandet ska godkännas av länsstyrelsen,
- startmeddelande ska inkomma senast 2022-05-31,
- arbetena sker under antikvarisk medverkan av expert med nödvändig kompetens,
- den antikvariske experten ska följa arbetet, lämna anvisningar, delta i byggmöten och besiktningar,
- fastighetsägaren ska kalla länsstyrelsen till antikvarisk slutsyn av arbetena, då den antikvariska experten också medverkar,
- arbetena ska sammanfattas i en rapport som

FÖRESLAGNA ÅTGÄRDER – Hagas härbre, Västra Roteberg 6:1

Tak och avvattning

Beskrivning

Handspäntat spåntak av fura, lagt 1977 av dåvarande fastighetsägare tillsammans med sonen Gunnar Nyberg. Nu är det Gunnar som ansvarar för spåntillverkningen och omläggningen.

Virket var tårraka, avverkat vid det egna skogsskiftet på Slummeråsen på Svartjärnsberget. Spånets längd var 20–21 tum, dvs. ca 50–53 cm, och låg i tre lager. Takfoten hade tvålagstäckning. Spånen var spikade från höger till vänster. Knivsidan låg vänd uppåt. Kärnan överlappade ytveden.

Trobrädorna är sotade undertaksbrädor från ett äldre nävertak som kluvits ned och återanvänts som spikläkt. Troligen har de ingått i ett tätt undertak i ett stöss.

I tron finns inslagen klippspik från ett äldre spåntak och trådspik från 1977. Innan dess var det troligen ett nävertak.

Skador

Det var visst fuktgenomslag genom spånet. Taket var bevuxet med mossor som håller fukt.

2,5-tums blank trådspik.

Undertaket och vindskivorna var i bra skick och kunde behållas utan åtgärd.

Taken på Haga läggs om av fastighetsägaren utifrån dennes traderade kunskap med valda förändringar. Spräckningen av gran är inte vanligt förekommande, utan det framstår som att det i Hälsingland har varit vanligt med spräckt fura och hyvlad gran. Valet att spräcka fram granspån till taken på Haga, istället för att bryta kubben och diagonalskära fibrerna, har varit möjligt eftersom detta granvirke är så rakt och kvistfritt. Virket har vuxit långsamt, med täta årsringar, vilket bör bidra till lång hållbarhet.

GENOMFÖRDA ÅTGÄRDER

- Taket lades om av fastighetsägarna med nytt maskinspäntat granspån. Maskinspänningen ger en spräckyta längs med fibrerna utan att dessa skärs av. Virket hämtades från Hagas skogsskifte på Slummeråsen. Spånen är 21 tum, dvs. ca 54 cm, långa med varierande bredd. Läggningsen gjordes i tre lager från vänster till höger med knivsidan ned och kärnan som överlappar ytveden. Även takfoten fick en trelagstäckning med entredjedels- och två tredjedelsspån. Spikningen gjordes med

2021-09-18: Under arbetena 2022 genomfördes omläggning av härbrets spåntak som kom på 1977.

2021-09-18:
Spåntaket var bevuxet med mossa och började spjälka isär längs fibrerna.

2022-09-09: Härbrets ena sida är omlagd medan arbetet med den andra ska påbörjas. Det nya maskinspantade granspånnet ligger i buntar. Det behöver inte blötas, utan är färskt nog att spikas utan att spricka.

2022-09-09: Det övre, nordöstra, takfallet har lagts om.

2022-09-09: Det nedre, sydvästra, takfallet ska läggas om. På taket ligger ett furuspån som handspäntats. Virket är taget ur en torraka.

2022-09-09: Per-Anders Nyberg och Gunnar Nyberg arbetar med takomläggningen.

2022-09-09: Lav på taket, möjligen kochenillav vars röda fruktkroppar är karaktäristiska för arten.

2022-09-09: Spänen var ca 53 cm långa.

2022-09-09: Spänen ligger med trelagstäckning.

2022-09-09: Spänen är spikade med 2 ½ tum lång trådspik.

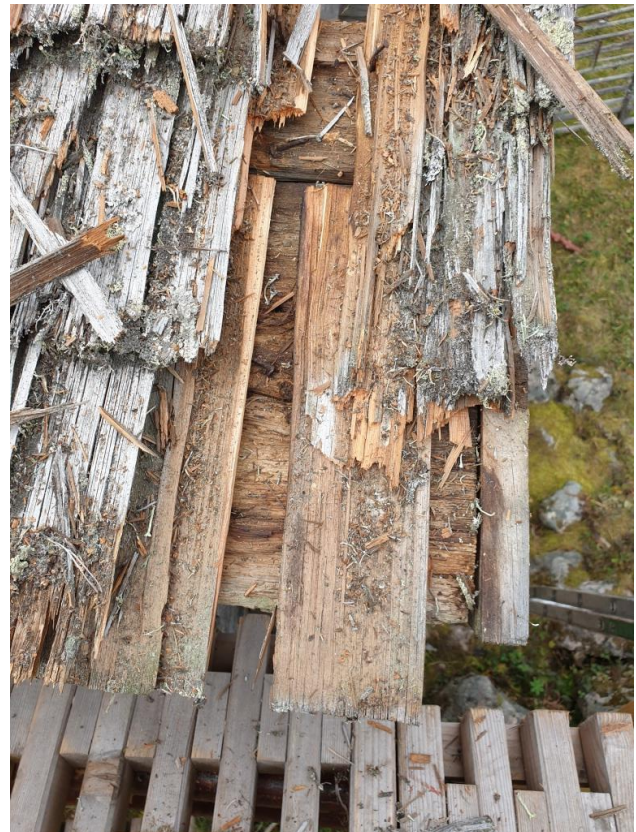
2022-10-10

2022-09-09: I spånläkten finns äldre spik kvar från det spån som lades innan 1970-talet. Spiken berättar att vi nu spikar den tredje omgången spån på härbret (troligen nävertak innan dess).

2022-09-09: Takfoten har ett två tredjedelars spån i botten.

2022-09-09: Gunnar berättade att hans pappa ofta spikade tvålagstäckning i takfoten.

2022-09-09: Törrakespån är nästan rektangulära. Majoriteten låg med kärnan som överlappade ytveden. Knivsidan var vänd uppåt.

2022-09-10: Spikläkt av äldre, kluvna takbrädor.

2022-09-10: Årtalet för senaste takomläggningen, 1977, fanns skrivet med blyerts på en nyare bräda. Dagens datum och namnteckningar skrevs på samma bräda innan spånen spikades över.

2022-09-10: Invändigt går det se att härbret har höjts ett antal timmervarv.

2022-09-10: Kulören på timret visar skillnaden mellan äldre och senare tillkommet timmer.

2022-09-10: Även höjningen har inristade staplar som visar att det har flyttats efter det att höjningen gjordes.

2022-09-10: Initialer från omläggningen 1977.

2022-09-10: Fals i väggbandet visar att det innan spåntaket var ett nävertak.

2022-09-10: Årtalet 1828 står inskrivet på ingångsväggen, till vänster om dörröppningen.

GENOMFÖRDA ÅTGÄRDER –

Lassas härbre, Västra Roteberg 10:6

Mark och grund

Beskrivning

Härbret står på fyra hörnstolpar som vilar på en syllram.

Den främre syllramsstocken byttes ut vid åtgärderna som utfördes i slutet av 1990-talet.

Vid ett besök den 26 augusti, i samband med en fäboddag med olika aktiviteter, gjordes för första gången en invändig besiktning av härbret. Då konstaterade vi att härbret är höjt med ca fyra timmervarv vid något tillfälle och att stommen i bottenvåningen är timrad helt i gran. Ett uppföljande besök gjordes därefter för närmare undersökning.

Årtalet 1807, som är inskuret på gavelns insida, är ett troligt byggnadsår. Då var härbret lägre och hade inte spåntak, men vi kan inte se några spår efter den äldre taktäckningen. Det ser ut som att stocken ovan dörröppningen har bilats på insidan innan höjningen eftersom yxan inte riktigt har fått svängrum, utan huggen har gjorts från sidan. Barkrester visar tydligt att stommen är byggd i grantimmer. Virket är rakvuxet men inte så grovt. Bilningen är ordinär, tvärs över fibrerna. I gavelns valen kan ses en inhuggen numrering I, II och III.

Vid något tillfälle höjdes härbret med ca fyra timmervarv. Timret hämtades från en annan byggnad, vilket urtagen för en mellanväggs-knut på ett antal stockar visar. Dessa stockar saknar barkrester och är helt släta, som om de är savbarkade. De har också en brunare ton på utsidan och skulle kunna vara fura. Bilningen har gjorts med en nättare yxa som ger mindre urslag. Det finns nästan inga spräckkanter i fibrerna, utan bilningen verkar ha gjorts i färskt virke.

Takkonstruktionen är intressant. Åsarna är helt släta, vilket indikerar savbarkning, men de karakteristiska knivspåren i band rund stocken

med en alns mellanrum saknas. Det finns några mindre skärspår tvärs fibrerna men det är svårt att säga att dessa kom från barkningen. Det är möjligt att takåsarna är av fura, om alla kommer från samma bestånd. Sidoåsen mot långsida B har delvis bark kvar. Troligen är det en rotstock för det går att se att den är savbarkad högre upp och där finns en synlig skärning som markerar gränsen mellan barkning med järn och savbarkning. Nocken har en tätning med björknäver.

Skador

Det var rötskador i syllramen under gavel C som försvagade timrets bärkraft. Det var därför vanskligt att lyfta och räta härbret.

GENOMFÖRDA ÅTGÄRDER

- Härbret lyftes och pallades under så att hörnstolparna och syllramen under gavel C kunde lyftas ut. Delarna undersöktes och dokumenterades.
- Justering av mushyllan så att den ligger rakt under timmerväggen så att golvsåsar och stolpar hamnar i rätt position.
- Byte av syllram C. Ersättningsvirket var fura med hög kärnandel från en tórraka som fanns på fastighetsägarens skogsskifte. Det var viktigt att dimensionen överensstämde eftersom det var en barkad rundtimmerstock. Det var mindre rötskador i splinten och dessa delar av timret skars bort vid knuten CD.

Det är bara att konstatera att underredet inte är rakt eller ligger i våg, utan lutar åt olika håll. Hörnstolparna är olika långa så det kommer aldrig att gå att få till ett rakt underrede.

2021-09-18: Ett försök gjordes att rikta härbret 2021 men det lutade fortfarande framåt. Det var instabilt och inte möjligt att räta utan större insatser.

2021-09-28: I knuten, just där syllramen tar upp tryck, var stocken förstörd av röta.

2021-09-28: Tryckmärken på undersidan av mushyllan visade att stolpen flyttats tidigare.

2022-08-24: Härbret pallades upp och lyftes med hjälp av långa timmerbalkar så att stolpar och syllram under gavel C kunde plockas bort.

2022-08-24: Tryckmärken men inga spår av låsning mellan stolpe och syllram, hörn CD.

2022-08-24: Stolparna har anpassats med motorsåg vid något tillfälle.

2022-08-24: Syllram B med spår av kol efter brand. Kanske brandskadan hjälpt till att bevara virket?

2022-08-24: Syllram C bredvid den ersättningsstock som ska användas.

2022-08-24: Syllramen har enkla knutar utan låsning med klack.

2022-08-24: Den nya stocken är en fura som har dött på rot. Kärnandelen är stor.

2022-08-24: Härbret är lokaltypiskt och har aldrig riktigt fått någon uppmärksamhet. Återanvänt virke berättar att byggnaden är höjd och på insidan syns det tydligt att fyra timmervarv är senare tillkomna.

2022-08-24: Årtalet 1807 återfinns i gavelvalen, troligen byggår och inte år då stommen höjdes.

2022-08-24: Stommen är timrad helt i gran och det är många barkrester kvar.

2022-09-09: *Slutbesiktning* Härbrets syllram C, baksidesgaveln, har bytts ut och grunden justerats så att mushyllan ligger i våg på långsidan D.

2022-09-09: *Slutbesiktning* Böjningen, "kuven", på stocken passade bra med anläggningen mot stenen.

2022-09-09: *Slutbesiktning* Stocken var en tårraka, en fura död på rot. Det var mindre rötskador i splinten som fick tålas bort.

2022-09-09: *Slutbesiktning* Underredet är inte rakt eftersom stolparna är olika långa. Byggnaden står i våg medan underredet och grundstenarna har fått anpassas efter stolparnas längd.

2022-09-09: *Slutbesiktning* Den nya syllramen vilar mot befintlig grundsten. Anliggningsytan är så liten som möjligt för att virket inte ska suga upp den fukt som rinner på stenens plana ovansida.

2022-09-09: Härbret har inte tidigare besökts invändigt av undertecknad.

2022-09-09: Timringen i bottenvåningen är ordinär med bilat grantimmer.

2022-09-09: Övervåningen har extraordinärt släta takåsar och sparrar. En ås har mer bark men det är en rotstock och bakom föremålen syns skärning för savbarkning.

2022-10-10

2022-09-09: Ovan nocken ligger näver som tätning. Spånen är handspäntade och spikade med smidd spik eller klippspik.

2022-09-09: Höjningen på övervåningen har gjorts med fyra varv. Dessa stockar är släta precis som takåsarna.

2022-09-09: Urtagen på utsidan visar att de släta stockarna är återanvända från en äldre stomme.

2022-09-09: Urtag utan förklaring i C2 på baksidan.

2022-09-09: Utsvängd form på knutskallen på B2 men inte den koniska form som kan ses på äldre stommar.

GENOMFÖRDA ÅTGÄRDER – Lassas vedbod, Västra Roteberg 10:6

Mark och grund

Beskrivning

Vedbod med knuttimrad stomme.

När veden plockats ut blev insidan synlig. Den berättar att vedboden består av timmer från flera stommar som har plockats samman.

Inskriptionen ”BPS 1887” har ristats på en stock som då var vänd utåt. Det är möjligt att vedboden byggts i början av 1900-talet.

Delar av det återanvända timret upplevs som mycket ålderdomligt. En stock på bortre långsidan har varit väggband med en uthuggen fals från ett nävertak, vilket ger en åldersindikation om 1700- eller tidigt 1800-tal. Rundtimmer finns kvar inåt, och en äldre ljusglugg eller dynglucka på en gavel. Flera inskriptioner från 1900-talet finns på väggarna.

Under takplåten finns ett späntat furuspån.

Skador

Vedboden står i ett sluttningsläge på mjuk mark som bidrar till rörelse i stommen. När ved staplas mot väggarna invändigt påverkas stommen eftersom väggarna trycks ut. Dörrgåten har inte lyckats hålla ihop väggen.

Gamla skador försvagar knutarna. Åtgärder, med syllbyte, har utförts tidigare.

FÖRESLAGNA ÅTGÄRDER

- Vedbodens stomme lyftes och riktades.
- Byte av syll A1 och väggstock A2 från dörröppningen till hörn AB.
Ersättningsvirket var fura med förhållandevis hög kärnandel som bilades med yxa på in- och utsidan.
- Två invändiga följare placerades på var sida om dörröppningen på långsidan A, mot

öster. Följarna fick en bilad yta och insidan mot väggen höggs efter den ojämna timmerväggen med rundtimmer och bilat timmer.

- Följarna fästes med två genomgående gångstänger som på insidan försågs med bricka och mutter och på utsidan med en smidd rombisk fästbricka med nabbar. Beslagen smiddes och linoljebrändes innan montering.
- En förstyvning gjordes av dörröppningen med byte av den sågade brädan som utgjorde gåt på höger sida.

2021-09-28: Vedboden hade halkat iväg i hörn AB. Följare skulle placeras på insidan av långsidedörrarna för stabilisering av väggen.

2021-09-28: Knutarna är svaga, delvis eftersom det är äldre timmer som har huggits om och återanvänts.

2021-09-28: De invändiga följarna kommer att låsa timmerstommen efter att den rätats.

2022-08-24: Pågående arbete med vedboden.
Tryck och mothåll för att kunna rikta den.

2022-08-24: När boden tömts blev insidan synlig.
Det är delar från flera stommar som har återanvänts.

2022-08-24: "BPS 1887" har ristats in i en stock
medan den var vänd utåt och satt i en annan
byggnad. Vedboden bör vara uppförd efter detta
årtal.

2022-10-10

2022-08-24: Vägstock som varit väggband med
fals för nävertak.

2022-08-24: Vi beslöt att följarnas insida skulle anpassas så att rundtimmerstockarna fick ha kvar sin rundning inåt. Det är svårt att få tryck mot följaren annars eftersom det är både rundtimmer och bilat timmer.

2022-08-24: Höjning av stommen med grantimmer.

2022-08-24: Handspäntat furuspan i taket.

Lassas vedbod, Västra Roteberg 10:6

2022-09-09: *Slutbesiktning* Stommen har lyfts och riktats. Syll A1 och del av A2 har ersatts med nytt bilat furuvirke.

2022-09-09: *Slutbesiktning* Vedboden efter lyft och syllbyte.

2022-09-09: Slutbesiktning Vy mot hörn BC efter lyft och riktning.

2022-09-09: Slutbesiktning Invändiga följare på var sida om ingången på långsidan A.

2022-09-09: Slutbesiktning Följarnas insida formades efter väggens ojämnheter istället för att väggen skulle huggas slät efter följarnas form.

2022-09-09: *Slutbesiktning* Följare mot hörn DA. Den sågade brädan (öppningens gåt) byttes ut.

2022-09-09: *Slutbesiktning* Mutter och gängstång på insidan.

2022-09-09: *Slutbesiktning* Smidd bricka på utsidan med nabbar som hindrar den att rotera.

2022-09-09: *Slutbesiktning* Hörn AB med nytt timmer. Knutändar med huggen yta.